
Amfibis del vessant oriental del Montnegre i el Corredor: distribució i primeres dades fenològiques

Roser Campeny i Valls

Museu Comarcal del Maresme
Secció de Ciències Naturals

S'aporta la llista de les espècies d'amfibis detectades fins ara en el vessant oriental de la serralada del Montnegre i el Corredor i la distribució de cada una en aquest territori, i es fa una primera anàlisi dels patrons de distribució obtinguts.

Així mateix, es dona informació sobre els diferents biòtops ocupats per cada espècie en aquesta zona geogràfica i la distribució altitudinal de cada una.

Per a les espècies més abundants, se subministren dades sobre el cicle biològic i la dieta.

Finalment, es puntualitzen els aspectes més interessants sobre els quals caldria ampliar els coneixements.

Introducció

Els primers estudis o aportacions sobre la fauna herpetològica de Catalunya els trobem al final del segle passat i començament d'aquest. Amb referències directes a Mataró o la comarca del Maresme, podem esmentar la *Flora y fauna de Mataró y su zona*, de J.M. Salvaña (1889), i diversos treballs de Maluquer (1916, 1917) i Mertens (1925), que, si bé no es dedicaven especialment a la comarca, sí que aportaven dades de troballes de diferents espècies en aquesta zona geogràfica. Posteriorment, no és fins la tesi doctoral de Vives Balmaña (1982) que apareixen noves dades sobre l'herpetofauna del Maresme, dades que, malgrat tot, continuen essent escasses.

Aportem aquí informació sobre la porció del Maresme compresa entre la riera d'Argentona i la Tordera, àmbit que es correspon quasi totalment amb els vessants orientals del Montnegre i del Corredor i la plana contigua que arriba fins al mar.

Mètodes

La informació utilitzada prové de diverses fonts:

- Dades bibliogràfiques i exemplars existents en col·leccions diverses, les quals subministren poca informació precisa.

- Dades obtingudes en el treball de camp, el qual s'aprofita per a l'obtenció de dades biomètriques, fenològiques i ecològiques.

- Dades subministrades per tercers.

La localització de la informació cartogràfica s'enregistra amb reticle UTM 1 × 1 sempre que això és possible.

Resultats

S'han localitzat 10 espècies: salamandra (*Salamandra salamandra*), tritó jaspia (*Triturus marmoratus*), tritó palmat (*Triturus helveticus*), tòtil (*Alytes obstetricans*), gripau comú (*Bufo bufo*), gripau corredor (*Bufo calamita*), gripauet (*Pelodytes punctatus*), gripau d'esperons (*Pelobates cultripes*), reineta (*Hyla meridionalis*) i granota verda (*Rana perezi*).

En termes generals, la distribució cartogràfica de les citacions reflecteix un esforç de prospecció més elevat a la zona del Corredor i de la Tordera, i deficient a la part central de l'àrea estudiada, i en especial a les cotes més altes del Montnegre. La figura 1 mostra la distribució obtinguda per a cada espècie.

Si bé hi pot haver alguns buits d'informació, els patrons de distribució de cada espècie semblen ja força definits:

- Distribució àmplia en els casos del tòtil, la granota verda, el gripau comú i el gripau corredor; el buit central que s'observa en les dues espècies de gripau cal atribuir-lo a prospecció insuficient.

- Distribució àmplia, però lligada als turons i els contraforts de la serralada en els casos de la salamandra i el tritó jaspia.

- Distribucions puntuals però escampades en els casos del gripau d'esperons i el gripauet.

- Distribució molt localitzada en el cas del tritó palmat.

Pel que fa a la reineta, el buit d'informació que s'obser-

va a l'àrea central possiblement reflecteix una situació real d'infreqüència o escassetat de l'espècie, ja que en altres indrets propers als quals s'ha dedicat un esforç de prospecció similar s'han obtingut resultats positius. Observem que, a partir de la línia Arenys de Mar-Collsaieu, pràcticament només apareix a les zones humides lligades a la Tordera.

A continuació es comenten breument per a cada espècie altres aspectes estudiats:

Salamandra

La distribució altitudinal de les citacions, majoritàriament situades entre 1 i 100 m, reflecteix el lligam de l'espècie als fons de vall; malgrat això, també és l'espècie més representada entre 200 i 600 m. Els ambients on ha estat localitzada més freqüentment són l'alzinar mediterrani i els boscos de ribera, si bé apareix en indrets humits o fonts de brolles, suredes, conreus i canyars. Les dades sobre el seu cicle biològic denoten un cicle similar al que es dona en altres zones de baixa altitud: aparellament del febrer al maig, paral·lel a un creixement dels ovòcits en les femelles; fecundació entre final de juny i el juliol; gestació de les larves del juliol al setembre, amb oogènesi simultània; retorn a l'aigua per parir les cries de l'octubre al novembre, activat que s'allarga fins al desembre o el gener.

Tritó palmat

Es troba lligat a prats i clots inundats i a canals de drenatge dels camps. El període reproductor s'inicia a mitjan febrer i s'allarga fins a mitjan maig; de final d'abril a final de juny se'n troben larves a l'aigua.

Tritó jaspiat

Pel que fa a la distribució altitudinal, aquest amfibi presenta dos nuclis majoritaris: l'un entre 1 i 200 m (en fons de vall i zones properes a la Tordera), i l'altre entre 400 i 500 m. L'època reproductora s'allarga de mitjan febrer a mitjan maig i les larves són a l'aigua de començament de maig a principi de juliol; hi ha indicis no concloents d'una segona època reproductora entre l'octubre i el novembre.

Tòtil

La gran majoria de citacions obtingudes se situen a baixes altituds, entre 1 i 100 m, ja sigui en fons de vall o zones de plana. Ocupa amb marcada preferència les zones de conreus, malgrat que es pot trobar en pràcticament qualsevol altre ambient; és l'amfibi que presenta el ventall d'ambients on pot ser trobat més ampli. Els cants i els mascles amb callositats nupcials es detecten ja a final de gener, però no es troben mascles transportant ous fins mitjan març, fet que s'observa fins a final de juliol; les larves de l'any es troben a l'aigua de final de març a començament d'octubre, i les larves hivernants es poden anar observant durant tot l'hivern i fins a mitjan agost de l'any següent.

Gripau d'esperons

Les poques referències que es tenen de localitzacions d'aquesta espècie la situen quasi exclusivament per sota dels 100 m, amb una sola referència entre 400 i 500 m. El període reproductor abasta de mitjan febrer a mitjan març, i a final d'aquest mes ja hi ha larves a l'aigua, les quals es van trobant en gran quantitat fins a principi d'agost i d'una manera més esporàdica fins a mitjan novembre.

Gripauet

Les escasses localitats on s'ha trobat se situen per sota dels 300 m, i n'hi ha una única referència entre 500 i 600. A començament de febrer s'inicia el període reproductor, que s'allarga fins a final de maig; les larves es troben a l'aigua a partir de març i encara n'hi ha a començament de juny.

Gripau comú

La gran majoria de localitats per a aquest gripau se situen per sota dels 100 m. La durada del període reproductor varia molt segons la climatologia de l'any, però se situa entre mitjan gener i començament de març; en els anys de reproducció més primerenca, els ous eclosionen a començament de març i les primeres metamorfosis s'observen a principi de maig.

Gripau corredor

De forma molt més marcada que el gripau comú, el gripau corredor es localitza a baixes altituds, amb una predominança molt elevada de localitats per sota dels 100 m. La reproducció té lloc entre final de març i final d'abril; els capgrossos a l'aigua s'observen de començament d'abril a final de juny, i es detecten les primeres metamorfosis entre final d'abril i començament de maig.

Granota verda

La granota verda es manifesta com un animal de baixes altituds, i en són esporàdiques les referències per sobre dels 100 m. Es troba molt lligada a conreus i, en menor mesura, a alzinar mediterrani i boscos de ribera, malgrat que presenta un ventall relativament ampli de biòtops on ha estat trobada. Els cants se senten ja a final de gener, i els aparellaments s'observen de començament de febrer a final d'abril; es detecten aparellaments tardans el juliol; les larves es troben de començament d'abril a final de juny, malgrat que en nombre reduït es van observant fins a començament d'octubre.

Reineta

La reineta es pot trobar fins als 700 m d'altitud, si bé les freqüències clarament predominants es donen per sota dels 100 m. De mitjan febrer a mitjan maig té lloc la reproducció, i de final d'abril a començament de juliol es troben les larves a l'aigua; la presència de capgrossos de mides reduïdes el mes de desembre faria pensar en un segon període de posta entre l'octubre i el novembre.

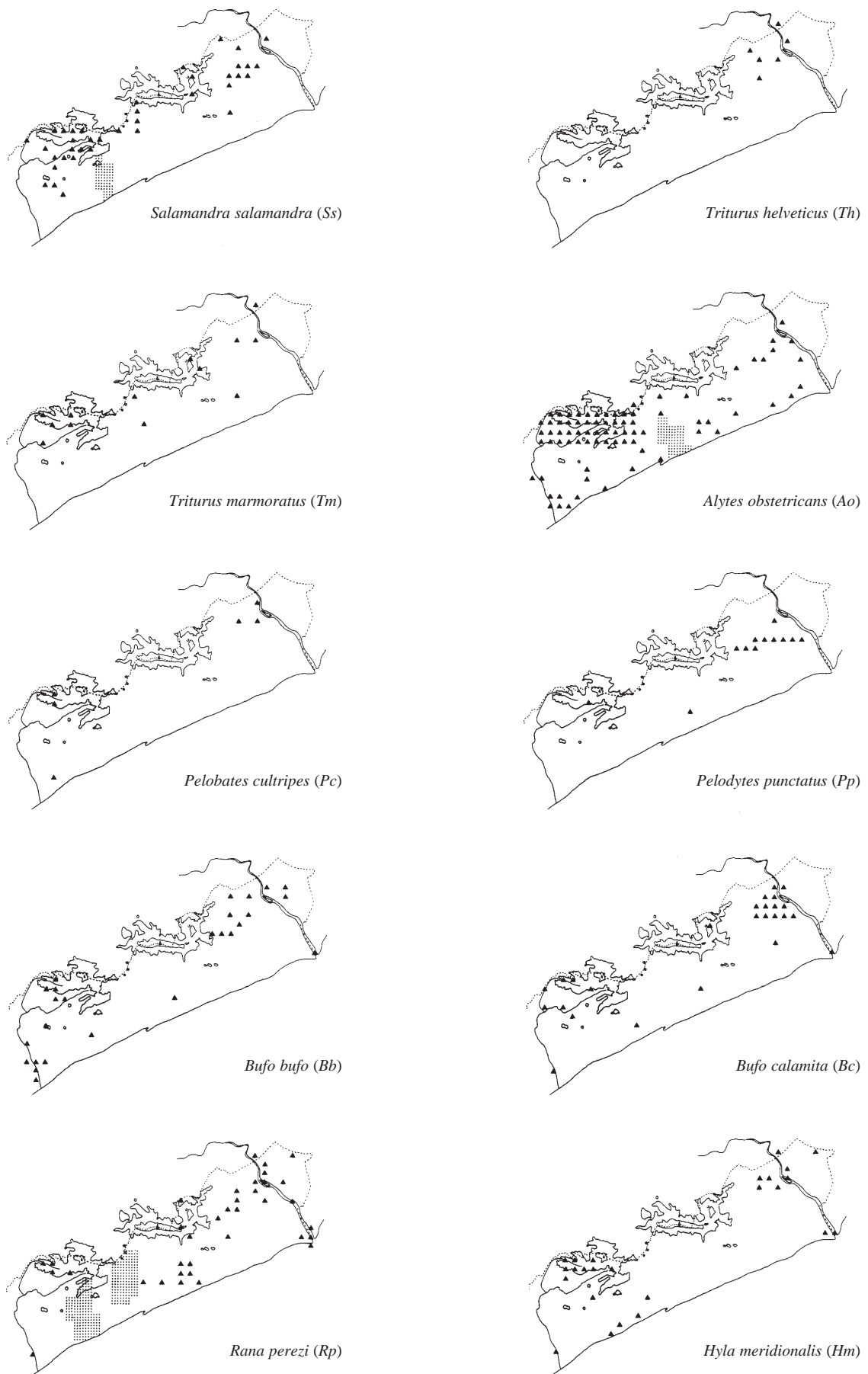

Figura 1. Els triangles indiquen les localitats en reticle UTM 1 × 1 on ha estat localitzada cada espècie. Amb puntejat s'indiquen zones d'on ha estat referenciada una espècie sense que se n'hagi pogut determinar l'UTM. Codis: Ss: salamandra; Tm: tritó jaspiat; Th: tritó palmat; Ao: tòtil; Pc: gripau d'esperons; Pp: gripauet; Bb: gripau comú; Bc: gripau corredor; Rp: granota verda; Hm: reineta. Com a punts de referència s'indiquen les cotes de 400 i 600 m, la Tordera, la riera d'Argentona, la línia de costa i el límit de la comarca del Maresme, quasi coincidint amb la línia de carena principal del Montnegre i el Corredor.